

Het Tussendoortje

"Duurzaam Groen, Samen Doen"

Groenvisie en Onderhoudsplan

Oktober 2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Aanleiding	3
Doel	3
Het plan	4
Achtergrond en kader	5
Openbaar terrein en openbaar groen	5
Adoptiegroen	5
Afbakening	5
Visie	7
Kringloop	7
Beeld	7
Duurzaamheid	7
Bewoners	9
Organisatie	9
Communicatie	10
Werkvorm	10
Spelende kinderen	11
Risico inventarisatie en evaluatie	12
Beheer en onderhoud	14
Materiaal	14
Gereedschap	14
Maaimachine	14
Tuinzakken voor organisch afval	15
Compost	15
Bewateren	15
Borders	16
Gazon	17
Zaaistrook	18
Afval	19

Inleiding

Aanleiding

Begin 2017 werd door deelname aan de pilot Vitaal Assendorp duidelijk dat bewoners in de Groenestraat en Blokstraat behoefte hadden aan méér groen in de straten. Het doel was een vitale, leefbare en gezonde wijk. Gedreven door het enthousiasme in de straten ontstond een bewonersinitiatief. Een aantal bewoners vormden samen Het Tussendoor Comité en ontwikkelden een nieuwe groene vormgeving voor de speelplek en open verbinding tussen de beide straten. Het (duurzame) draagvlak hiervoor werd bevestigd met een enquête onder bewoners in de zomer van 2017. Nog diezelfde zomer heeft het comité het plan "Duurzaam Groen, Samen Doen" geschreven, dat in het najaar door de gemeente Zwolle op een 'realistische manier' werd omarmd.

Het project kon alleen gerealiseerd worden door het grotendeels te financieren met de subsidieregeling 'Natuur en Samenleving' van de Provincie en met subsidie van het Hervormd Weeshuis. Daarnaast stelde de gemeente als voorwaarde dat bewoners vrijwillig zouden deelnemen aan het onderhoud van 'Het Tussendoortje'. Het comité en de gemeente Zwolle hebben zich samen ingezet om dit project te kunnen realiseren in het voorjaar van 2018.

Uit de enquête van 2017 kwam duidelijk naar voren dat de bewoners voldoende enthousiast waren om een bijdrage te gaan leveren in het onderhoud. Het comité heeft deze bijdrage vervolgens concreet en met oog voor de realiteit uitgewerkt. Dit is bekrachtigd in de adoptieovereenkomst tussen de gemeente Zwolle en de bewoners.

Doel

De algemene doelstelling van dit plan is het bieden van een duidelijke visie en werkwijze om een solide basis te vormen voor duurzaam onderhoud. Met dit plan wordt geprobeerd helderheid te geven over de vrijwilligerstaken om daarmee een prettig werkklimaat te laten ontstaan. Het is de bedoeling dat de werkzaamheden en inzet van bewoners goed op elkaar zijn afgestemd. Het uiteindelijke doel is het in stand houden van de groene identiteit van 'Het Tussendoortje' en daarmee de kwaliteit van ons woon- en leefmilieu.

De bewoners hebben behoefte aan een vitale natuurlijke omgeving waar jong en oud kunnen spelen en elkaar ontmoeten. Om dit te kunnen waarborgen is het belangrijk dat een ieder zich prettig voelt op 'Het Tussendoortje' en de ruimtelijke beleving zo optimaal mogelijk is. Door samen te werken en te participeren in deze openbare ruimte voelt men zich meer betrokken, meer verantwoordelijk en wordt de sociale cohesie gestimuleerd.

Het plan geeft invulling aan de volgende doelstellingen:

- De bewoners initiëren en organiseren zelf de werkzaamheden;
- De werkzaamheden zijn afgestemd op die van de gemeente Zwolle/ROVA;
- De richtlijnen van de onderhoudscyclus zijn voor iedereen duidelijk;
- Elke bewoner kan participeren en voelt zich betrokken en verantwoordelijk;
- De inzet van de bewoners vormt een solide basis voor duurzaam onderhoud;
- De sociale cohesie onder de bewoners wordt gestimuleerd;
- Het onderhoud draagt bij aan de instandhouding en versterking van natuur/flora/fauna;
- Het onderhoud zorgt voor een aantrekkelijke openbare ruimte en een goed leefklimaat.

Het plan

Dit "Groenvisie en Onderhoudsplan" bestaat uit verschillende onderdelen en onderwerpen. Eerst wordt aandacht besteed aan de **achtergrond en kaders**. Daarin staat ook een toelichting op de adoptieovereenkomst met de gemeente Zwolle, wordt de taakverdeling met de gemeente beschreven en worden verschillende begrippen toegelicht.

In het hoofdstuk **visie** staat beschreven wat een natuurlijke kringloop inhoudt. Hier wordt aandacht besteed aan de wijze waarop we de natuur zoveel mogelijk de ruimte kunnen geven om een natuurlijke balans te vinden op 'Het Tussendoortje' en wat dit vraagt van de bewoners.

Op welke manier de vrijwilligersinzet is georganiseerd staat in het hoofdstuk **bewonersparticipatie**. Je kunt daarbij denken aan: communicatie, organisatie, samenwerkingsverbanden en werkwijze.

In het hoofdstuk **beheer en onderhoud** staat alles beschreven wat nodig is om de bewonerstaken te kunnen uitvoeren.

Achtergrond en kader

Openbaar terrein en openbaar groen

'Het Tussendoortje' betreft de open verbinding tussen de Blokstraat en Groenestraat. Deze ruimte is ingedeeld met parkeerplaatsen en een speelplek. Het gaat hier om een openbaar terrein met openbaar groen, die vrij toegankelijke is voor iedereen. Het openbaar groen houdt in: alle Leilindes, de grote Robinia Pseudo-Acacia boom, de Beukenhagen, het plantsoen en de borders onder de Leilindes. Dit alles is in eigendom en beheer van de gemeente Zwolle.

Het onderhoud van dit openbaar groen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente Zwolle en de bewoners. De exacte verdeling daarvan is opgenomen in het adoptieovereenkomst. De gemeente is wel eindverantwoordelijk voor deze openbare ruimte. Zij kan dan ook beslissen om deze openbare ruimte weer aan te passen volgens hun maatstaven. Een aanleiding daartoe kan zijn dat de bewoners het onderhoud niet uitvoeren, zoals in de adoptieovereenkomst is afgesproken. Tenslotte blijft het een openbare ruimte die voor iedereen gebruiksvriendelijk en vrij toegankelijk moet zijn.

Adoptiegroen

Groenadoptie betekent het vrijwillig onderhouden van een stukje openbaar groen, waarbij de grond eigendom blijft van de gemeente. In een contract is vastgelegd om welke onderhoudswerkzaamheden het gaat en binnen welke kaders de bewoners dit mogen uitvoeren. Een contract kan zwaar worden opgevat, maar dat is niet de intentie. Het is juist de bedoeling dat het heldere kaders schept om te waarborgen dat iedereen optimaal van deze ruimte kan blijven genieten. Het draagt overigens ook bij aan het bevorderen van een goede samenwerking en afstemming met de gemeente.

Het onderhoud van 'Het Tussendoortje' is een gemeenschappelijke taak voor de bewoners en de gemeente. In de adoptieovereenkomst is vastgelegd hoe deze taken zijn verdeeld. Ook is afgesproken wat er wel en niet is toegestaan bij het onderhouden van 'Het Tussendoortje'. Het betreft openbaar terrein en is daardoor voor de veiligheid gebonden aan wet- en regelgeving. Veranderingen aan 'Het Tussendoortje' kunnen niet zomaar worden aangebracht. Daarvoor zal eerst draagvlak gecreëerd en aangetoond moeten worden onder de bewoners. Verder gaat dat altijd in overleg met de gemeente. De voorwaarden daarvoor zijn in de overeenkomst vastgelegd.

Voor groenadoptie ontvangen de bewoners geen vergoeding van de gemeente. De "vergoeding" is vooral immaterieel. Doordat de bewoners het groen meer aandacht kunnen geven zal het aanzicht mooier worden dan wanneer de gemeente het onderhoudt. De toegevoegde waarde zit bijvoorbeeld vooral in de voldoening na de inspanning, de buurtcohesie die ontstaat en de bijdrage die wordt geleverd aan de natuur.

Afbakening

Over het onderhoud is in eerste instantie afgesproken dat de ROVA de Leilindes en Beukenhagen blijft snoeien. De ROVA is de partij die de groenvoorziening voor de gemeente doet. Het comité is van mening dat de inspanning voor het beheren van het overige groen voorlopig voldoende is voor de bewoners. Op termijn zal blijken of bewoners eventueel de taken kunnen uitbreiden en overnemen van de gemeente.

De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud van de twee banken en de schommel op de speelplek. De schommel wordt jaarlijks door de inspectie gecontroleerd. Het

dagelijks onderhoud, zoals het schoonhouden van de banken en controleren van de schommel is een taak voor de bewoners. Daarnaast hebben de bewoners de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de speelaanleiding elementen, namelijk de klimboom en de heuvel met kruiptunnel. Bij het onderhoud wat hierbij komt kijken, kan gedacht worden aan het schoonhouden van de tunnel, belemmerende attributen verwijderen en kale plekken op de heuvel herstellen.

De bewoners zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van het gras van het speelgazon, de zaaistrook op de speelplek en de borders tussen de beukenhagen en onder de leilindes. Hierbij kan worden gedacht aan gras maaien, verticuteren, bemesten, inzaaien van kale plekken en blad verwijderen van het gazon. De zaaistrook zal elk jaar opnieuw beplant moeten worden en onderhouden. Voor het onderhoud van de biodiverse beplanting in de borders, kan worden gedacht aan het eventueel aanvullen van voedselreserves, onkruid wieden, snoeien en het vervangen van dode planten.

Er mogen geen chemicaliën (bestrijdingsmiddelen) worden gebruikt. Bestrijdingsmiddelen zijn namelijk schadelijk voor de gezondheid van mens en dier en vervuilen daarnaast het grondwater. Het terrein blijft openbaar toegankelijk en er mag dan ook geen hek of schutting worden geplaatst. De gemeente behoudt altijd het recht om werkzaamheden uit te voeren op het stukje openbare ruimte dat de bewoners onderhouden.

De gemeente is van mening dat het openbare terrein van 'Het Tussendoortje' voor alle bewoners uit de buurt belangrijk is en een positieve bijdrage hoort te leveren. Daarom moeten alle bewoners, jong en oud, op juiste wijze gebruik kunnen maken van deze ruimte. Dat betekent dat paden en speelplek goed begaanbaar moeten zijn. Het geheel dient er ook netjes uit te zien, opdat zichtbaar is dat het groen goed wordt onderhouden door de bewoners. Rondom de parkeerplaatsen hoort de beplanting laag te blijven, waardoor automobilisten ruimte hebben om in- en uit te stappen. Verder mag het organisch afval als compost of humuslaag worden gebruikt, mits de grond niet teveel opgehoogd raakt.

Visie

Kringloop

De natuur ruimt haar eigen afval keurig op. Dode takken, afgevallen blad, dode dieren, poep van dieren, vruchten van bomen, dat is allemaal natuurlijk afval. Het gaat eerst verrotten en uiteindelijk verteert het helemaal, zodat er niets van overblijft. Het is voedsel geworden voor andere planten en dieren. Opruimers in de natuur zijn bijna allemaal kleine beestjes: slakken, regenwormen, duizendpoten, pissebedden, andere insecten, maar ook schimmels doen eraan mee. Zij maken humus van het afval. De regen lost de humus op en zo kan humus op zijn beurt de planten voeden. De natuur heeft dus een prachtige manier van afvalverwerking; al het afval wordt opnieuw gebruikt. Je noemt dat de voedselkringloop.

Naast de voedselkringloop bestaat er de koolstofkringloop. Koolstofdioxide komt in de bodem door groen afval waar humus van wordt gemaakt. Groene planten en bomen nemen dit kooldioxide op en gebruiken de koolstof als bouwelement voor het leven. Zij zetten het weer om in energierijke stof.

Een kringloop is een proces waarbij een aantal stadia elkaar opvolgt, maar uiteindelijk de uitgangstoestand weer wordt bereikt. Uit beide kringlopen valt op te maken dat zowel planten als dieren allemaal een belangrijke functie hebben en op natuurlijke wijze voorzien worden van alles wat ze nodig hebben. Om een ecologische situatie (natuurlijk evenwicht) na te bootsen op 'Het Tussendoortje' is het gebruik van biologische landbouw dan ook belangrijk. Bij deze methode worden zoveel mogelijk de natuurlijke kringlopen gevolgd.

Beeld

De meeste mensen vinden het vaak niet "netjes" als bladeren, takken en dergelijke op de bodem blijven liggen. Toch laat de natuur de bodem nooit kaal en dat heeft een belangrijke reden. De bodem is altijd bedekt met organisch materiaal. Deze humuslaag beschermt de bodem zelf tegen uitdroging in de zomer en erosie door teveel regen in de winter en maakt de grond vruchtbaar. Het is als een dak voor het bodemleven, want allerlei insecten leven in uitgedroogde stengels en onder de bladeren en plantenresten op de bodem. Insecten, vogels en kleine zoogdieren eten van dit bodemleven. Vogels en insecten bestuiven vervolgens veel van onze (voedsel)planten. Het is als het ware een groot voedselweb dat heel slim geregeld is door "moeder natuur". Het is belangrijk dat iedereen zich realiseert dat het organisch materiaal op de grond een belangrijke functie heeft.

Doordat de speelplek zowel de functie heeft van speelruimte als van een parkje, is het belangrijk een goede balans te behouden tussen beiden. Zowel op de hoeken van de borders als op de speel- en loopplekken van het gras zal (kind)erosie ontstaan. Dit zijn kale plekken waar planten en gras minder goed groeien. Aan de ene kant kan dit zijn charmes hebben en aan de andere kant kan het storend worden. In ieder geval geeft het aan dat 'Het Tussendoortje' goed wordt benut! Mochten de erosieplekken een probleem vormen door bijvoorbeeld het ontstaan van plassen, dan zijn er genoeg mogelijkheden om uit te proberen. Dit zal dus een ontdekkingstocht opleveren.

Duurzaamheid

Bij duurzaamheid wordt de aandacht gericht op maatregelen die te maken hebben met klimaatadaptatie en maatregelen die het milieu minder belasten. Met de herinrichting van 'Het Tussendoortje' is getracht daar een bijdrage aan te leveren. Er is meer schaduw gecreëerd met

de aanplant van extra Leilindes, er is een natuurlijke infiltratie van regenwater ontstaan door het verwijderen van de put en de betegeling en de variatie aan planten hebben de biodiversiteit vergroot. Het doel van 'Het Tussendoortje' is om dit milieubewustzijn verder te ontwikkelen en ook daarnaar te handelen.

Voor 'Het Tussendoortje' is gekozen voor duurzame en robuuste materialen. Naast de lange levensduur zijn deze attributen ook niet te verplaatsen. Het is namelijk gebleken dat losse attributen vandalisme gevoelig zijn en een korte levensduur op de speelplek hadden. Bij de inrichting van de speelplek is gelet op verschillende functies, zoals een sociale-, een mobiliteits- of een speelfunctie. De inbreng van eigen attributen in deze openbare ruimte past dan ook niet binnen het plan.

Bij de aanschaf van producten moet gelet worden op de kwaliteit, de levensduur en op het milieu. Hierbij kunnen de volgende vragen helpend zijn:

- Wat is de productiemethode?
- Is de fabrikant duurzaam?
- Waar is het van gemaakt?
- Hoe lang gaat het mee?
- Heeft het veel onderhoud nodig?

'Het Tussendoortje' is een openbaar terrein en daardoor voor de veiligheid gebonden aan wet- en regelgeving. Er mogen dan ook geen chemicaliën (bestrijdingsmiddelen) worden gebruikt. Dit is namelijk zeer schadelijk voor de gezondheid van mens en dier, maar zeker ook voor de natuur. Verder past dit niet in de milieubewuste gedachte en het nabootsen van een ecologische situatie (natuurlijk evenwicht) op 'Het Tussendoortje'. Er is gekozen voor het gebruik van biologische landbouw, waarbij zoveel mogelijk de natuurlijke kringlopen worden gevolgd.

Bewoners

Participatie

'Het Tussendoortje' is een gezamenlijk buurtinitiatief. Hoe meer mensen meedoen, hoe groter de waarde voor de buurt wordt. Maar ook hoe makkelijker het wordt om nog meer voor elkaar te krijgen. Wanneer er wordt begonnen met tuinieren zullen er vanzelf bewoners uit de straten aan- en afhaken. Het is goed om te realiseren dat participatie in de loop van de jaren kan wisselen. In het gunstigste geval nemen andere bewoners het stokje over, maar het kan ook zijn dat initiatieven verdwijnen en andere nieuwe initiatieven ontstaan. Sommige mensen vinden iets opstarten of dingen regelen het leukste om te doen. Anderen zijn veel meer geïnteresseerd in fysiek werk zoals een border aanleggen of onderhouden.

Door ontmoeting en bewonersparticipatie in de openbare ruimte voelt men zich meer betrokken en dus meer verantwoordelijk. Met deze participatie wordt de sociale cohesie gestimuleerd, doordat bewoners meer samenwerken in de openbare ruimte.

Het is belangrijk om stil te staan bij de verantwoordelijkheid van de bewoners. Met de metamorfose van 'Het Tussendoortje' en het opstellen van de adoptieovereenkomst, hebben de bewoners de verantwoordelijkheid genomen om samen met de gemeente zorg te dragen voor het openbare groen. Dit vraagt dan ook om een verantwoordelijke houding en opstelling.

De vrijwilligersgroep bestaat uit bewoners van zowel de Groenestraat als de Blokstraat. Dit is een grote groep van vrijwilligers die allemaal op hun eigen manier, met verschillende vaardigheden en mogelijkheden zich willen inzetten voor 'Het Tussendoortje'. Het is de bedoeling dat de bewoners zelfstandig het onderhoud van het gazon, de zaaistrook en borders uitvoeren. Om dit onderhoud te kunnen waarborgen binnen deze grote groep, is het belangrijk heldere afspraken te hebben en een duidelijke organisatie.

Organisatie

Binnen deze grote vrijwilligersgroep van bewoners, bestaat een kerngroep die 'Het Tussendoor Comité' wordt genoemd. Zij hebben de metamorfose van 'Het Tussendoortje' tot stand weten te brengen en het traject voortgetrokken. In eerste instantie is ervoor gekozen om voor het onderhoud geen stichting of vereniging op te richten. Dit zou teveel geld en tijd gaan kosten. Bovendien gaat dit ten koste van de flexibiliteit van 'Het Tussendoortje'. Daarom is ervoor gekozen om zaken informeel te regelen en een duidelijk aanspreekpunt te hebben. Hierdoor kan er snel ingespeeld worden op veranderingen. Het nadeel hiervan is wel dat het comité soms de rol van boeman op zich neemt en het risico bestaat dat het vrijwilligerswerk te vrijblijvend wordt.

Tijdens het metamorfose traject heeft het comité de samenwerking opgezocht met verschillende partijen, bijvoorbeeld de gemeente Zwolle, de ROVA en Landschap Overijssel. Deze partijen zullen ook in de toekomst belangrijk blijven, aangezien met deze partijen het onderhoud steeds afgestemd zal moeten worden en hun expertise en middelen ten aanzien van het onderhoud belangrijk zijn. Binnen het comité bestaan daarom twee contactpersonen die dit contact zullen blijven onderhouden. Andersom zijn zij het aanspreekpunt voor deze partijen.

Het streven is een comité van ongeveer acht leden, waarvan een gedeelte uit de Blokstraat en een gedeelte uit de Groenestraat komt. Dit aantal is belangrijk om elkaar aan te vullen, scherp te houden, beslissingen te nemen en genoeg 'mankracht' te hebben om de taken en coördinatie uit te voeren.

Het comité plant zelfstandig werkzaamheden in en neemt initiatief om alle bewoners hierbij te betrekken. Zij bewaken de uitgangspunten, de onderhoudscyclus en het uitvoeringsproces, onderhouden de communicatie, regelen de middelen en dragen zorg voor een stuk veiligheid.

Communicatie

Elke bewoner kan participeren als vrijwilliger en krijgt de kans zich betrokken en verantwoordelijk te voelen. Daarom is het belangrijk dat alle bewoners goed geïnformeerd worden over de activiteiten ten aanzien van het onderhoud.

Vanaf augustus 2017 tot januari 2019 werden de bewoners van de Groenestraat (nr. 20 t/m 65) en de Blokstraat maandelijks geïnformeerd met een Nieuwsflits. In deze Nieuwsflits werd telkens een terugblik en vooruitblik gegeven ten aanzien van de activiteiten die hadden plaatsgevonden of zouden plaatsvinden.

Vanaf januari 2019 is deze informatieverstrekking vervangen door nieuwsitems op deze website. Tenslotte waren de meeste bewoners bekend geraakt met deze website en biedt het belangrijke voordelen. Nieuwsitems kunnen gedurende de hele maand gepost worden en met afbeeldingen/ geluid worden ondersteund. Verder kunnen bezoekers makkelijk doorverwezen worden naar andere onderwerpen op de site.

Zo heeft elke bewoner toegang tot alle (gebruikte) documenten, kan elke (nieuwe) bewoner alles nalezen en kan er contact gezocht worden met andere bewoners of het comité. Het verlaagt de drempel om in contact te komen met elkaar en het comité en ervaringen te delen, vragen te stellen of problemen aan te kaarten. Het stimuleert de cohesie en samenwerking onder de bewoners.

Voor de verschillende vormen van communicatie is het belangrijk de volgende uitgangspunten te hanteren:

- Een volledig transparante informatieverstrekking, omdat deze leefomgeving voor iedereen bestemd is, iedereen moet kunnen meeleven en desnoods aanhaken bij de uitvoering en ontwikkeling van het onderhoud;
- Een gevoel van gezamenlijkheid stimuleren, om een wij-zij cultuur te voorkomen (tussen de straten en tussen het comité en de bewoners) en toe te werken naar een prettige onderlinge samenwerking;
- Een laagdrempelige en aangename communicatie, om een balans te vinden tussen concrete zakelijke informatie en een vriendelijke schrijfstijl die prettig leest en enthousiasmeert.

Werkvorm

De uitgangspunten voor de onderhoudswerkzaamheden staan beschreven in het "Groenvisie en Onderhoudsplan" en het "Jaardraaiboek". Het "Groenvisie en Onderhoudsplan" is op de site uitgewerkt onder *bewoners* en *onderhoud*. Het Jaardraaiboek is op de site terug te vinden onder *jaardraaiboek*. Daarin staan alle werkzaamheden per maand gepland. Dit maakt het voor bewoners inzichtelijk welke werkzaamheden nodig zijn en het comité kan dit gebruiken om zich vroegtijdig voor te bereiden op de verschillende activiteiten. De activiteiten worden op tijd gecommuniceerd naar de bewoners, zodat zij in staat worden gesteld om hun steentje bij te dragen.

De meeste bewoners vinden het gewoon fijn om te helpen. Dat is geweldig, alle hulp is meegenomen en hoe meer mensen er bij zijn, hoe leuker dat het is. Als bewoners besluiten dat ze komen helpen, willen ze zich nuttig voelen. Met andere woorden, er moet wel wat te doen zijn. Het is dus belangrijk dat de materialen voor het werk van die dag klaarstaan en dat

duidelijk is wat er moet gebeuren. Daarom is het belangrijk om tijdens de activiteiten een aanspreekpunt te hebben, die ook weet wat de plannen zijn. Een goede voorbereiding zorgt ervoor dat iedereen leuk mee kan helpen en dat iedereen die iets wil doen ook iets kan doen. Zichtbaar resultaat geeft mensen voldoening.

Het is wenselijk om de comitéleden minstens eenmaal per twee maanden samen te laten komen met een comitéoverleg. In dit overleg kan vooruit gekeken worden naar de komende activiteiten en kunnen er taken worden verdeeld. Het comité kan de middelen gaan organiseren, waarmee de onderhoudsactiviteiten kunnen worden uitgevoerd. Ook kan het comité binnen het overleg de verschillende activiteiten en organisatie evalueren, problemen bespreken en het verloop van de onderhoudswerkzaamheden bewaken. Belangrijk is dat er aan het einde van elke bijeenkomst een afspraak voor een nieuwe bijeenkomst wordt gemaakt. Anders bestaat het risico dat het te vrijblijvend wordt. Een andere manier om vrijblijvendheid tegen te gaan is de verantwoordelijkheid te verdelen. Duidelijke afspraken over de taakverdeling kunnen hierbij helpen.

Het is nog even de vraag welke werkvorm het beste zal gaan aansluiten bij de vrijwilligers en de vrijwilligerstaken. Het kan zijn dat terugkomende klusdagen goed aansluiten. Het kan ook zijn dat in de loop der tijd werkgroepen ontstaan voor de verschillende werkzaamheden, die zichzelf kunnen organiseren. Dit zal een proces worden waarbij iedereen moet gaan ontdekken wat het beste werkt en aansluit bij de personen en situaties.

Om enigszins regelmaat te krijgen in het onderhoud, is als proef gekozen voor een vast ontmoetingsmoment, het zogenaamde *tussendoren*, op de zondagmiddag in de oneven weken. Het is de bedoeling om dit om 17:00 uur in de zomer te doen en om 15:00 uur in het voor- en najaar. Het tijdstip kan variëren i.v.m. evenementen in de buurt.

Het belangrijkste doel van het *tussendoren* is elkaar ontmoeten en gezelligheid. Het nevensdoel is het onderhoud. Na de aanleg zullen de onderhoudswerkzaamheden intensiever zijn en zal het groen meer zorg nodig hebben. In die periode kan er voldoende ervaring worden opgedaan om een inschatting te kunnen maken welke werkvorm het beste aansluit. Het is belangrijk dat er op deze momenten een aanspreekpunt aanwezig is vanuit het comité.

Spelende kinderen

Een natuurlijke speelplek is een mooie manier voor kinderen om al spelenderwijs thuis te worden in de natuur. Ze leren niet alleen de waarde van de natuur kennen. Spelen in de natuur is ook gezond, biedt uitdaging, motiveert tot bewegen en stimuleert de creatieve geest. Een natuurlijke speelplek biedt een avontuurlijkere omgeving dan een standaard (betonnen) speelplaats. Het prikkelt de fantasie en heeft een positieve invloed op het welzijn van de kinderen. Het is belangrijk dat kinderen de natuur van dichtbij kunnen ervaren en spelenderwijs een band opbouwen. Met alle zintuigen waarnemen zorgt voor onvergetelijke ervaringen. Het ware leren gebeurt buiten tijdens het spelen, maar daarnaast ook bij de verzorging en het onderhoud van de natuur. Goed voorbeeld doet volgen. Door kinderen te betrekken bij het onderhoud ontstaat een duurzame samenleving.

'Het Tussendoortje' biedt vele mogelijkheden voor kinderen. Het is fantastisch om te zien hoe graag de kinderen op de speelplek komen spelen. Hele hordes rennen over de heuvel en zoeken het hoogste punt op. De klimboom is een natuurlijke uitdaging om te balanceren of een hut van te bouwen. De kruipbuis is een mooie beschutte plek om geheimpjes te vertellen of te verstoppen. Het pad daagt uit om rondjes rondom de heuvel te rennen, wandelen, fietsen of stappen. De hoekjes rondom het pad bieden een knus plekje om te gaan picknicken. En de schommel is een heerlijke individuele activiteit, waardoor kinderen kunnen ontspannen.

Net zoals de volwassenen moeten wennen aan de natuurlijke omgeving, geldt dat ook voor de kinderen. Wat mag ik wel?, wat mag ik niet?, waar moet ik voorzichtig mee zijn? en wat kan absoluut niet kapot? Neem een kijkje bij het onderwerp risico's om meer te lezen over veiligheidsmaatregelen. Gelukkig worden veel vragen spelenderwijs en met een beetje meer nabijheid dan anders beantwoord. Spelen hoort met respect voor de natuur en de materialen te gebeuren. Het is daarom belangrijk om te benadrukken dat de kinderen niet met speelgoed (gereedschap) of door te schoppen met de voeten de grond of het gras op de heuvel verwijderen. Het glijden langs de zijkanten van de heuvel, waardoor het gras en zand verdwijnt, is helaas niet helemaal te voorkomen. Hoe verleidelijk het ook is, de borders en de heuvel zijn niet bedoeld als zandbak en de heuvel is ook geen glijbaan. Voor deze behoeften kan beter worden uitgeweken naar het Assendorperplein in de buurt.

Risico inventarisatie en evaluatie

Ook al is veiligheid misschien een saai onderwerp, het is wel belangrijk om erbij stil te staan. Hierna worden een aantal (voor de hand liggende) risico's benoemd, waar iedereen alert op hoort te zijn en waar bewoners jaarlijks op gewezen moeten worden.

Het is misschien een rare gedachte, maar ook in de straat en op de speelplek kan men een tekenbeet oplopen. Het is belangrijk om hierop alert te zijn en regelmatig te controleren op tekenbeten. Op de site www.weekvandeteek.nl of met de App 'Tekendeet' is allerlei informatie te vinden over teken, hoe op teken moet worden gecontroleerd en hoe een teek het beste kan worden verwijderd.

In de woonwijk Assendorp leven veel huiskatten. Dit betekent dat de kans bestaat om een infectie op te lopen door Toxoplasmose. Dat is een parasiet die verspreid wordt via de ontlasting van katten die langer dan een dag oud is. Toxoplasmose is bekend, omdat een infectie bij vooral zwangere vrouwen grote risico's kan hebben. Hierover valt meer te lezen op internet. Het is daarom belangrijk voorzichtig te zijn, handschoenen te dragen tijdens het onderhoud en goed handen te wassen na de werkzaamheden of het spelen.

Het is goed om stil te staan bij de gevaren van de kruipbuis, vanwege de hoogte en het betonnen materiaal. Het kan bijvoorbeeld een valpartij of een schaafwond opleveren. Het is belangrijk dat ouders hier alert op zijn, hun kinderen op voorbereiden of kinderen voldoende nabijheid geven om dit soort ongelukken te voorkomen.

Bij het onderhouden van 'Het Tussendoortje' wordt gebruik gemaakt van gereedschap. Het gaat dan met name om klein gereedschap. Hier een aantal belangrijke tips op een rijtje:

- Het is belangrijk om het gereedschap te gebruiken waarvoor het bedoeld is en de bedieningsinstructies op te volgen.
- Met werkhandschoenen aan worden snijwonden voorkomen als gevolg van bijvoorbeeld de snoeischaar of scherpe takken.
- Iedereen hoort alert te zijn op mensen in de nabije omgeving als er wordt gewerkt met een draaiende machine of als er dingen kunnen vallen. Zeker kinderen moeten dan op afstand worden gehouden van de klus.
- Een machine kan het beste worden stilgezet en de stekker uit het stopcontact gehaald op het moment dat er niet mee gewerkt wordt of als er "even" iets uitgehaald of het materiaal recht gelegd wordt. Het is belangrijk te voorkomen dat de machine nog draait of de stekker nog in het stopcontact zit.

- Grond bewerken is zwaar werk. Het is daarom goed om voldoende te rusten tijdens het werk. De kans op een ongeluk is groter bij vermoeidheid.
- Tuingereedschap kan het beste gelijk worden opgeruimd, tuingereedschap heeft scherpe randen en punten en ongevallen gebeuren vaak met rondslingerend gereedschap.

Beheer en onderhoud

Materiaal

Gereedschap

Landschap Overijssel kent een gereedschapsuitleensysteem. Met dit systeem kan een contactpersoon van een vrijwilligersgroep, die is aangesloten bij Landschap Overijssel, gratis gereedschap en andere materialen bestellen. Zij zorgen er dan voor dat het gereedschap goed en veilig te gebruiken is.

Landschap Overijssel beschermt, beheert en ontwikkelt natuur&landschap met kwaliteit voor mens, plant en dier zodat het er goed leven is. Dit is een organisatie met deskundige mensen, betaald en onbetaald, die zich met hart en ziel inzetten voor het landschap. Het gereedschap wordt door Landschap Overijssel onderhouden. Zij zorgen ervoor dat het gereedschap goed en veilig te gebruiken is.

Op www.landschapoverijssel.nl/gereedschapsuitleen kan het gereedschap aangevraagd worden. Hierbij moet wel gelet worden op een vroegtijdige aanvraag, zeker in het geval van regionale of landelijke "groene" actiedagen. Om ingeschreven te staan stelt Landschap Overijssel een aantal voorwaarden aan een vrijwilligersgroep. Deze voorwaarden zijn te vinden op www.landschapoverijssel.nl/vrijwilligersgroepen. Daarnaast staat beschreven dat een vrijwilligersgroep gebruik kan maken van hun advies, ondersteuning en andere faciliteiten naast het lenen van gereedschap.

Het gereedschap van Landschap Overijssel is uitermate geschikt voor groot onderhoud in het voor- en naseizoen. Daarnaast is van de subsidie gereedschap aangeschaft en hebben een aantal bewoners gereedschap gedoneerd. Dit kan gebruikt worden voor het klein onderhoud. Het gereedschap wordt door de bewoners zelf onderhouden. Het gaat om het volgende gereedschap:

- Gardena kooimaaiër
- Gardena grasschaar
- Gardena vuilgrijper
- Gardena watertuinslanghaspel
- Grashark
- Hark
- Schoffel

Maaimachine

Een handmaaier is een kleine, handzame kooimaaiër die het gras snijdt. Dit geeft een mooi resultaat. Daarbij komt ook dat een handgrasmaaiër goedkoper is in aanschaf, onderhoud en gebruik dan een elektrische of benzinegrasmaaiër. Verder beschikt hij over de vereiste functies en is hij geluidloos, ruimtebesparend en milieuvriendelijk. Bij het maaien ben je ook niet afhankelijk van een netsnoer. Een handmaaier is licht en kan makkelijk over een bochtig gazon worden gestuurd. En ook niet onbelangrijk: aan een handgrasmaaiër zijn doorgaans minder risico's verbonden dan het geval is bij gemotoriseerde grasmaaiërs. Door deze voordelen wordt in ieder geval ook rekening gehouden met de beginselen van duurzaamheid. Hoewel het maaien met een handmaaier al lang niet meer de lastige klus is die het vroeger was, kan het duwen voor sommige bewoners wel intensief zijn.

Tuinzakken voor organisch afval

Voor grote hoeveelheden grof en groen afval bestaat de mogelijkheid om tuinzakken van één kuub aan te vragen bij ROVA. Deze worden gratis afgeleverd en op een afgesproken dag worden de gevulde tuinzakken opgehaald. Op de afgesproken dag moeten de tuinzakken op een goed bereikbare plek langs de openbare weg klaarstaan. Een tuinzak gevuld met (delen van) restafval, aarde, schuttingdelen, planken, graszoden, boomstam of boomstronk wordt niet meegenomen!

Zowel het bestellen van de tuinzakken als het ophalen is kosteloos voor inwoners van de gemeente Zwolle. Het voordeel van de tuinzak is dat op deze wijze veel organisch tuinafval zoals bladafval, gemaaid gras en/of klein snoeiafval in één keer kan worden aangeboden. Daarnaast wordt het organische afval als compost verwerkt en hergebruikt. De spelregels voor het aanvragen van tuinzakken bij de ROVA zijn te vinden op: www.rova.nl/inwoners/faq/483/detail.

Op het moment dat er tuinzakken zijn aangevraagd voor het organische afval van 'Het Tussendoortje' en er ruimte in de zakken over is, hebben bewoners uit de straten de gelegenheid om hun tuinafval daarin te deponeren.

Compost

De ROVA kent de landelijke compostdag. Op deze dag kan er vrijblijvend **compost** afgehaald worden bij de ROVA. Verder zal het organisch afval van de planten, bomen en het gras zelf gebruikt worden. Op termijn zal blijken of dit laatste voldoende is om de bodem voldoende vruchtbaar te houden.

Bewateren

'Het Tussendoortje' bestaat deels uit gras en deels uit sierplanten. Voor beide geldt dat er in tijden van neerslagtekort beregening wenselijk is om uitdroging en afsterving van planten te voorkomen. Een neerslagtekort ontstaat als er meer water uit de ondergrond verdampt dan er wordt aangevuld door neerslag.

Op basis van de langjarige gemiddelden van de KNMI-gegevens van Zwolle en omstreken is op te maken dat we in de maanden april tot en met augustus kunnen rekenen op een neerslagtekort. In april en augustus zijn de weersomstandigheden het minst stabiel. In april wisselen warme en koude perioden elkaar vrij snel af en in augustus kan er door hevige zomerse buien in korte tijd relatief veel neerslag vallen, gevolgd door een lange periode van droogte. Continu beregenen van april tot en met augustus is niet noodzakelijk.

Bij droogte zullen de borders extra water moeten krijgen. Te vaak bewateren zorgt voor 'luie plantjes'. Wat wordt precies met deze term bedoeld? Na het aanplanten van de kleine plantjes in de borders, moeten de wortels van de plantjes aansterken en vertakken. Hoe dieper de wortels vertakken, hoe beter ze het water dieper in de grond kunnen vinden en hoe minder afhankelijk ze worden van extra bewateren in drogere periodes zoals de zomer. Daarom kunnen ze beter één à twee maal per week een flinke hoeveelheid water krijgen, dan meerdere keren een klein beetje. Vaak is men te ongeduldig en neemt men niet de tijd om voldoende water te geven. Men heeft de neiging om even te sproeien tot de grond er nat uitziet en gaat verder. Het probleem hierbij is dat alleen het bovenste laagje water krijgt, maar dat het niet insijpelt. Het is juist dit bovenste laagje dat snel uitdroogt, waardoor je weer snel opnieuw water zou moeten geven. De juiste hoeveelheid kun je alleen controleren door letterlijk je vinger in de grond te steken en te checken hoe diep het water is gekomen. Oftewel: meten is weten!

Als de temperatuur in deze periode voor langere tijd boven de 20° Celsius komt is het raadzaam om het gazon een of twee keer per week intensief te beregenen. Bij extreem warme periodes, zoals hittegolven met een temperatuur van boven 25 tot 30° Celsius, dan is om de dag sproeien nodig om het gras in optimale gezondheid te houden. Om het water goed in de ondergrond te laten indringen en zo de wortels te voeden is het belangrijk dat er voldoende lang beregend wordt. Voor zandgrond geldt dat bij een buitentemperatuur van 20° Celsius ongeveer een uur beregening nodig is, bij 25° Celsius ruim twee uur. Als er te weinig beregend wordt kan het gras geel gaan kleuren. Als de wortels intact blijven is dit niet rampzalig. In perioden van neerslagoverschot herstelt het gras zich dan weer vanzelf. Het is wel een duidelijk teken dat er beregening nodig is.

Naast de temperatuur is ook het tijdstip van beregenen van belang. Waterdruppels op planten en gras zullen bij fel zonlicht werken als een vergrootglas waardoor de zonnestralen in zullen branden op het gewas, met onherstelbare schade als gevolg. Daarnaast is beregenen tijdens (fel) zonlicht beduidend minder efficiënt omdat een flink deel van het water zal verdampen voor het in de planten of de bodem heeft kunnen trekken. Om deze redenen is het verstandig om aan het eind van de dag te gaan sproeien. Een goed tijdstip is bijvoorbeeld ergens tussen 18:00 en 19:00 uur, als de zon aan kracht ingeboet heeft. Later heeft als nadeel dat eventueel overtollig water niet verdampt en schimmelvorming kan bevorderen.

Borders

De borders bevinden zich rondom en tussen de parkeerplaatsen in de Blokstraat en de Groenestraat en hebben een totale oppervlakte van ongeveer 85 vierkante meter. In de Blokstraat bevinden zich twee I-vormige borderstroken van elk 8,84 vierkante meter en in de Groenestraat bevinden zich twee U-vormige borders van elk 34 vierkante meter.

Het mooiste is een compositie te creëren door te werken met 'vlekken'. Elke border is zorgvuldig gecomponeerd, heeft eenheid, maar ook variatie. Dit zorgt ervoor dat de bloei van de verschillende planten elkaar afwisselen, de ene plant zijn blad houdt en de ander juist verliest, elk seizoen zijn eigen charmes heeft en de borders een natuurlijke uitstraling hebben. Soortenrijkdom is daarvoor het toverwoord. Daarnaast is het belangrijk dat de planten bijen, vlinders, andere insecten en vogels aantrekken. Enerzijds is het belangrijk dat er niet te zuinig wordt gerekend met de beplanting in de borders. Anderzijds hebben de planten voldoende ruimte nodig om te kunnen groeien en is het beter om niet de hele border vol te planten om direct een vol aanzicht te creëren. De natuur heeft zeker drie jaar nodig om het gewenste resultaat te bereiken. De planten zullen de eerste tijd vooral onder de grond groeien en pas later boven de grond zichtbaar worden. Dit vraagt dus om wat geduld.

De winter is een rustmoment voor de natuur en dit mag zichtbaar zijn voor iedereen. Dit is iets wat de mens meer zou kunnen waarderen. De winter zal voor kalere plekken zorgen in de border en verschillende planten zullen uitgebloeid zijn, waardoor er verschillende structuren zichtbaar worden. Het is belangrijk te weten dat de natuur in deze periode zijn gang moet kunnen gaan. Dit betekent ook dat de beplanting dus niet 'winterklaar' gemaakt hoeft te worden, maar juist pas in het voorjaar 'lente klaar'.

Het vroege voorjaar is een belangrijk moment voor het onderhoud van de borders. In eerste instantie zal in maart moeten worden begonnen met telkens onkruid wieden, omdat het voorjaar het moment is dat onkruid komt opzetten. Daarnaast is het goed om in maart de mulchlaag te controleren en waar nodig aan te vullen. In april en mei zal de oude beplanting bijgeknipt en gesnoeid moeten worden. Het snoeiafval van de struiken en planten kan op de

bodem onder de beplanting komen. Nieuwe planten kunnen het beste vroeg in het voorjaar worden geplant. Op dat moment heeft de beplanting nog voldoende tijd om te aarden voordat het drogere seizoen in aantocht is.

In het najaar is het extra belangrijk om de bodem goed te bedekken met organisch afval om de planten en bodem te beschermen tegen de winter. Als er blad op de planten blijft liggen, is het risico op schimmelvorming groot. Het is daarom belangrijk om blad te verwijderen. Het afgevallen blad kan tussen de planten in de border op de bodem worden gestrooid. Zo'n laag blad (maximaal 10 cm dik) geeft onkruid minder kans en isoleert de bodem tegen de komende winterkou.

Op de hoeken van de borders zal kinderosie ontstaan, doordat deze meer last zullen hebben van de omstandigheden. Dit is onmogelijk om te voorkomen. Verder zal de beplanting in de border een onderzoekend proces worden, waarin enkele planten hun eigen voorkeursplek zullen opzoeken en andere planten zullen sterven. Het kan dus voorkomen dat in de eerste jaren af en toe een nieuwe plant nodig is, omdat er een kale plek ontstaat of het beter is om wat anders te gaan uitproberen als een plantensoort niet aanslaat.

Mocht er behoefte bestaan om gebruik te maken van bloembollen in de borders, dan is het advies om deze in groepen, dicht bij elkaar en compact te planten. Dit geeft een mooier en zichtbaarder resultaat.

Gazon

De oppervlakte van het gras op 'Het Tussendoortje' is in totaal ongeveer 140 vierkante meter. Boven een temperatuur van 6 graden begint het gras te groeien, de ideale temperatuur voor gras is tussen de 12° en 20° Celsius. Afhankelijk van het weer kan er in maart worden gestart met grasmaaien. Het gras kan dan op ongeveer 3 à 4 cm hoogte worden gemaaid. Maai het gras niet te kort, want dan ziet het er kaal uit en krijgen mos en onkruid meer kans om te groeien. Blijft het gras te lang, dan staat het onverzorgd, krijgen de grove grassoorten de overhand en is er ook meer kans op mos. Maai elke keer in een andere richting en met een ander patroon, zodat de grassprietten niet altijd in dezelfde richting worden geduwd. Maai tijdens het hoogseizoen van eind april tot september ongeveer eenmaal per week, dan blijft het gazon mooi. Als het in de herfst kouder wordt, groeit het gras minder hard, dus hoeft er minder vaak te worden gemaaid. De laatste keer voor de winter is het belangrijk het gras niet te kort te maaien.

Bij normale weersomstandigheden kunnen onderstaande richtlijnen worden aangehouden:

- Maart – elke 2 weken;
- April – elke 10 dagen;
- Mei t/m augustus – ongeveer eens per week;
- September t/m oktober – elke 10 dagen;
- November t/m december – alleen maaien bij zacht weer.

Het speelgazon op de speelplek is een intensief gebruikt grasveldje en zal regelmatig, zo'n twintig tot dertig keer per jaar, gemaaid moeten worden. Op de speelplekjes en de gebruikte looppaden wordt het gras kort gehouden. Het maaisel hoeft niet te worden afgevoerd en kan ter plekke blijven liggen, zodat het als meststof dient.

Verticuteren is nodig om het gras gezond te houden. Met deze behandeling worden de wortels van het mos en onkruid doorgesneden, zo kan het niet snel teruggroeien. Ook wordt de ongezonde grasmat opengewerkt, zodat zuurstof, voedingsstoffen en water de wortels van het gezonde gras weer kunnen bereiken. Dit stimuleert de groei van de graswortels.

Het is goed om één of twee keer per jaar te verticuteren. Dit kan het beste in maart of april en september of oktober. Het is belangrijk dat het 's nachts niet gevroren heeft! Het verticuteren kan gedaan worden met een verticuteermachine.

Het voorjaar is de beste tijd om het gras een boost te geven voor het nieuwe seizoen. In april kan het hele gazon bemest worden door gebruik te maken van compost en lavameel. Daarnaast kunnen kale stukken opnieuw worden ingezaaid. Graszaad ontkiemt alleen bij een bodemtemperatuur van boven de 10 graden. Daarom is halverwege het voorjaar of vroeg in het najaar de beste periode om gras bij te zaaien. De temperatuur is dan gunstig en normaal gesproken valt er dan ook voldoende neerslag voor het gras om zich goed te kunnen ontwikkelen. Natuurlijk heeft dit gras de tijd te nodig om te ontkiemen en ongestoord te kunnen wortelen. De gedeeltes die opnieuw zijn ingezaaid mogen daarom zeker vier weken niet belast worden. Bij grote ingezaaide stukken, zal dit gedeelte van het gazon daarom worden afgezet met paaltjes en lint. De ervaring leert dat het een leuk spel kan zijn om over de paaltjes en het lint heen te springen. Daarom is het belangrijk dat de kinderen hier goed van op de hoogte worden gebracht.

Zaaistrook

De zaaistrook bevindt zich aan de noordkant van 'Het Tussendoortje' en loopt langs de speelplek. Het is een smalle strook van 8,5 meter lang en 1,2 meter breed en heeft een totale oppervlakte van 10,2 vierkante meter. De zaaistrook staat een groot gedeelte van de dag volop in de zon en kent dus een zonnige standplaats. De grond is vrij zanderig en aan de droge kant. Het is dus uitermate geschikt voor één en tweejarige planten. Daarmee geeft het kleur, variatie en een beleving van de seizoenen. Door verschillende soorten bloeiende planten, bloemen en bloembollen met elkaar te combineren ontstaat er een bijzonder geheel. Er kunnen prachtige en unieke effecten gecreëerd worden met het scala aan kleuren en vormen van bladeren, bloemen en bloeitijden. De beplanting mag kleurrijk en gedurfd zijn en een mooi natuurlijk nonchalant karakter hebben.

De zaaistrook hoeft geen statisch plan of beeld te kennen. Het is juist de plek om te experimenteren en te ontdekken. Het beeld mag per jaar wisselen en ook de kinderen uit de straten kunnen hier een aandeel in hebben. Voor de kinderen kan dit een leuke ervaring zijn en zij gaan zich hierdoor ook meer verantwoordelijk voelen voor de zaaistrook. Het trotse gevoel maakt dat ze er wellicht zuiniger en meer verantwoordelijk mee omgaan.

Eenjarige planten bloeien over het algemeen buitengewoon rijk en vaak heel lang. Eenjarige planten ontkiemen, bloeien, vormen zaad en sterven af binnen de tijd van één jaar. Er zijn ook tweejarige planten. Die vormen in het eerste jaar alleen blad, bloeien in het tweede jaar en sterven dan af. De meeste één- en tweejarige planten zaaien zich vanzelf uit, waardoor ze volgend jaar gewoon weer tevoorschijn komen.

Bij één- en tweejarige planten blijft de snoei beperkt tot het wegknippen van uitgebloeide bloemen. Als de planten nog jong zijn, kunnen ze wat bossiger gaan groeien als 'de jonge topjes' weg worden geknipt of door ze te 'knippen' (tussen duim en wijsvinger). Het lelijk geworden blad kan het beste weggehaald worden om optimaal te kunnen genieten van de border. Eenjarige groeien over het algemeen graag in goede grond en het liefst in de volle zon.

Het groen wat gedurende de winter is blijven staan, zal begin mei afgeknipt moeten worden. Het nieuwe zaad kan in een dun laagje compost worden uitgezaaid. Het is belangrijk dat er niet wordt gespuit in de grond, want dit verstoort het bodemleven. Het nieuwe zaad en de jonge kiemplantjes kunnen worden beschermd tegen de late vorst en bijvoorbeeld tegen dieren met klimaatdoek. Zodra de plantjes groot genoeg zijn geworden kan het klimaatdoek worden

verwijderd. Overgebleven kale gedeeltes die nog erg kwetsbaar zijn kunnen dan afgedekt worden met stro voor dezelfde redenen als het gebruik van klimaatdoek.

Het is natuurlijk ook mogelijk om al te beginnen met het kweken van planten vroeg in het voorjaar. Zonnebloemen bijvoorbeeld lenen zich hier goed voor en het kan een leuke ervaring zijn voor de kinderen. Het kweken moet dan eerst binnen gebeuren waar het warm genoeg is. De opgekweekte planten kunnen in de border worden uitgeplant als ze goed in de aarde van de kweekpotjes doorgeworteld zijn. Als voorbereiding is het goed om op de plek van bestemming een plantgat te maken, daarin water te gieten zodat de grond goed vochtig is en dan het plantje te planten. Het is handig om er een labeltje bij te plaatsen. Het is namelijk niet onwaarschijnlijk dat het een jaar duurt eer de plant bloeien gaat en dan pas herkenbaar wordt. Opgekweekte plantjes kunnen uitgeplant worden na ijsheiligen (11-15 mei).

In het najaar is het belangrijk om alert te blijven op de vorming van zaden. Planten die volgend jaar weer gewenst zijn, kunnen zichzelf opnieuw gaan uitzaaïen. Planten die niet de voorkeur verdienen voor een volgend seizoen, kunnen beter afgeknipt worden na de bloei om natuurlijk uitzaaïen te voorkomen. De zaden kunnen ook verzameld worden voor andere plekken of andere doeleinden. Op de zaaistrook kan blad verdeeld worden over de bodem om de planten te beschermen tegen de winter en een nieuwe compostlaag te creëren voor het volgende seizoen.

Na de eerste ervaringen met de zaaistrook, is besloten de kwetsbare bloemen af te schermen met een hekwerk. Dit is om te voorkomen dat de bal tijdens het spelen regelmatig over de zaaistrook rolt, terwijl het spelen met een bal toch echt moet kunnen op de speelplek. Er is gekozen voor verticale latjes, zodat kinderen er niet op kunnen zitten of op gaan balanceren. Het hek is gemaakt van gekloofde kastanje latten die aan elkaar zijn bevestigd door gevlochten ijzerdraad. Dit wordt ook wel een schapenhek genoemd. De latten zijn omgekeerd bevestigd, zodat de punten in de grond steken. Het hekwerk is laag gehouden en er is gekozen voor een ruime latafstand, zodat de bloemen daarachter goed zichtbaar blijven. Kenmerkend voor het hekwerk is naast de duurzaamheid van het hout (ongeveer 15 jaar), de toepasbaarheid in een natuurlijke omgeving.

Afval

Alle overbodige spullen en materialen van mensen kan vallen onder **recycling** als het om glas, blik, papier of plastic gaat. Deze kunnen worden gedeponeerd in de daarvoor bestemde afvalcontainers. Het afval dat niet meer kan worden gerecycled of hergebruikt, wordt **restafval** genoemd en kan worden gedeponeerd in de afvalcontainers. Op deze wijze zal het afval wat wordt gevonden op 'Het Tussendoortje' dan ook worden verwerkt. Daarnaast bestaat de geadopteerde afvalbak die door een bewoner wordt geleegd.

Blad hoort bij zijn eigen boom of plant. Het bladafval van de Beukenhaag, Leilindes, Robinia Pseudo-Acacia en de beplanting in de borders, kan blijven liggen onder het desbetreffende groen. Dit kan als humus en dus voedingslaag dienen voor deze begroeiing. Het overtollige blad dat op het gras, het pad of de straat terecht is gekomen, wordt verzameld in de tuinzakken van de ROVA.

Ook het natuurlijk afval afkomstig van dode resten van planten en dieren kan als humus of compost dienen wat **GFT afval** wordt genoemd. Het (organisch) afval mag natuurlijk geen belemmering veroorzaken voor de oorspronkelijke functies van 'Het Tussendoortje'. Afval in de vorm van compost dat een belangrijke functie heeft voor het natuurlijke evenwicht op de bodem is een pre. Wel is het belangrijk dat de grond niet opgehoogd raakt in verband met de openbare status en de bebouwde kom. Het teveel aan natuurlijk afvalmateriaal zal worden verzameld in

tuinzakken van de ROVA. Dit afval zal worden verwerkt tot compost, wat weer als voedsel kan dienen voor planten en dieren.